https://doi.org/10.59295/paatd2025.12

Când banii devin podoabe: încadrarea juridică a infracțiunii prevăzute la art. 199¹ din Codul Penal al Republicii Moldova

When coins become adornments: the legal classification of the offense provided for in Art. 199¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova

Artur Cotruță

Acest articol a fost elaborat în cadrul subprogramului 011501 „ArHe: Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică”.

This article was elaborated as part of the 011501 subprogram “ArHe: Prehistoric and Ancient Archaeological Heritage in the Forest-Steppe of the Republic of Moldova: interdisciplinary research and scientific development”.

Monedă-pandantiv Aureus

Deținător	**MNIM - Muzeul Național de Istorie a Moldovei**
Datare	288 - 289
Autor	IMPERIUL ROMAN, Maximianus (285-305), Cizicus.
Clasare	T - Tezaur
Domeniu	NUM - Numismatică
Categorie	Monede
Tip categorial	Monedă-pandantiv

© RPCNM

Cuvinte-cheie: patrimoniu mobil comun, bunuri mobile, clasare, Registrul patrimoniului cultural național mobil, incriminarea distrugerii și deteriorării bunurilor culturale.

Rezumat: Patrimoniul cultural al Republicii Moldova este caracterizat printr-un grad sporit de vulnerabilitate și supus frecvent actelor de degradare, aspect care reclamă, în mod evident, măsuri eficiente de valorificare și protecție. Prin prisma dreptului penal și a încadrării juridice a infracțiunii prevăzute la art. 199¹ din Codul Penal al Republicii Moldova, articolul prezintă o analiză a categoriilor de bunuri culturale mobile, vizate de etapele cercetării, clasării și înregistrării, precum și urmările deteriorării sau distrugerii acestora. S-a stabilit că un bun poate să constituie obiectul infracțiunii prevăzute de legea penală doar în cazul clasării acestuia și includerii în Registrul patrimoniului cultural național mobil sau, după caz, bunul să fie pasibil de clasare. Practica judiciară din Republica Moldova reține cauza penală cu nr. 1-29/19, care prezintă transformarea unor artefacte numismatice istorice (monede) în accesorii de podoabă (cercei).

Keywords: common movable heritage, movable goods, classification, Register of national movable cultural heritage, criminalization of destruction and damage of cultural goods.

Abstract: The cultural heritage of the Republic of Moldova is characterized by a high degree of vulnerability and is frequently subject to acts of degradation, an aspect that obviously requires effective measures for valorization and protection. From the perspective of criminal law and the legal classification of the offense provided for in art. 199¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the article presents an analysis of the categories of movable cultural property, targeted by the stages of research, classification and registration, as well as the consequences of their damage or destruction. It has been established that an asset can constitute the object of the offense provided for by criminal law only if it is classified and included in the Register of Movable National Cultural Heritage or, as the case may be, the asset is subject to classification. The judicial practice of the Republic of Moldova retains the criminal case no. 1-29/19, which presents the transformation of historical numismatic artifacts (coins) into adornments (earrings).

Introducere

Activitatea societăților umane din trecut este reflectată de urmele materiale lăsate de acestea. Amintim în mod special vestigiile diverselor categorii de patrimoniu cultural, precum: așezările fortificate ori nefortificate, necropolele tumulare, mormintele singulare și artefactele arheologice. Sub ambele forme – imobile și mobile – ele reprezintă

Introduction

The activity of past human societies is reflected in the material traces left by them. We mention in particular the vestiges of various categories of cultural heritage, such as: fortified or unfortified settlements, tumular necropolises, singular tombs and archaeological artifacts. In both forms – immovable and movable – they represent the heritage of humanity, and many of these

moșteniri ale umanității, iar multe dintre aceste piese și situri arheologice au fost înscrise ca bunuri și locuri în Lista Patrimoniul Mondial UNESCO.

Republica Moldova este semnatara mai multor acorduri și tratate internaționale, care vizează patrimoniul cultural și arheologic, care, la rândul lor, instituie mecanisme internaționale de protecție în cazul comiterii infracțiunilor împotriva bunurilor culturale.

Legislația națională stabilește, de asemenea, un regim de protecție a bunurilor culturale, denumite valori culturale, prin care este protejat nu doar bunul material în sine, ci și semnificația acestuia pentru patrimoniul cultural național, valoarea sa istorică, precum și cea economică.

Mecanismele naționale de protejare sunt asigurate prin votarea mai multor proiecte legislative axate pe tematica patrimoniului: Legea nr. 218 din 17.09.2010 privind protejarea patrimoniului arheologic, Legea nr. 280 din 27.12.2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, Legea muzeelor nr. 262 din 07.12.2017. Implementarea prevederilor legale a prilejuit adoptarea unei serii de acte normative aprobate prin Ordinul ministrului Culturii din 22.01.2014. Au fost vizate. în acest sens, diverse aspecte, precum: normele de clasare a bunurilor culturale; normele de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate; normele privind autorizarea laboratoarelor și atelierelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile; normele

archaeological items and sites have been registered as goods and places on the UNESCO World Heritage List.

The Republic of Moldova is the signatory of several international agreements and treaties, which concern cultural and archaeological heritage, which, in turn, present international protection mechanisms in the event of crimes against cultural property.

National legislation also establishes a regime for the protection of cultural property, called cultural values, through which not only the material property itself is protected, but also its significance for the national cultural heritage, its historical value, also its economic value.

National protection mechanisms are ensured by the adoption of several legislative projects focused on the theme of heritage: Law no. 218 of 17.09.2010 concerning the protection of archaeological heritage, Law no. 280 of 27.12.2011 concerning the protection of the national movable cultural heritage, the Law concerning museums no. 262 of 07.12.2017. The implementation of the legal provisions led to the adoption of a series of normative acts approved by the Order of the Minister of Culture of 22.01.2014. Various aspects were targeted in this regard, such as: the rules for classifying cultural goods; the rules for conserving and restoring classified movable cultural goods; the rules for authorizing laboratories and workshops for conserving and restoring movable cultural goods; the rules for making copies, casts, and posthumous prints of cultural goods.

privind executarea copiilor, mulajelor, tirajelor postume de pe bunuri culturale.

Un rol deosebit în această privință îl are legislația penală, care asigură protecția împotriva infracțiunilor ce vizează, inclusiv, patrimoniul cultural, oferind cetățenilor dreptul de a beneficia de totalitatea valorilor și bunurilor, parte a acestuia. În acest context, art. 133 din Codul Penal al Republicii Moldova stipulează că „prin valori culturale cu caracter religios sau laic se înțeleg valorile indicate în Convenția Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură din 14 noiembrie 1970 privind măsurile îndreptate spre interzicerea și prevenirea introducerii, scoaterii și transmiterii ilicite a dreptului de proprietate asupra valorilor culturale".

Incriminarea distrugerii și deteriorării bunurilor culturale

Deși legislația Republicii Moldova cuprindea, la art. 197 din Codul Penal al Republicii Moldova, o prevedere intitulată „Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor", legiuitorul a instituit o protecție distinctă și sporită pentru bunurile culturale ce fac parte din patrimoniul cultural, prin reglementarea unei norme speciale, menite să le acorde o atenție și o protecție juridică adecvată importanței acestor bunuri. Astfel, prin Legea nr. 75 din 21.04.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, s-au oferit mai multe mecanisme de protejare a patrimoniului cultural, dar și de aplicare a pedepselor pentru infractori.

A special role in this respect is played by criminal legislation, which ensures protection against crimes that target, among others, the cultural heritage, giving citizens the right to benefit from all values and goods which are part of it. In this context, art. 133 of the Criminal Code of the Republic of Moldova stipulates that „by cultural values of a religious or secular nature it is meant the values indicated in the Convention of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization of November 14, 1970 on measures aimed at prohibiting and preventing the illicit introduction, removal and transfer of ownership of cultural values".

Criminalization of destruction and damage to cultural property

Although the legislation of the Republic of Moldova included, in art. 197 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, a provision entitled „Destruction or intentional damage to property", the legislator established a distinct and enhanced protection for cultural property that is part of the cultural heritage, by regulating a special norm, intended to give them attention and legal protection appropriate to the importance of these properties. Thus, through Law no. 75 of 21.04.2016 on amending and supplementing certain legislative acts, several mechanisms were provided for protecting cultural heritage, as well as for applying penalties to the offenders.

The provisions of Article 199¹ "Damage or destruction of cultural heritage assets" has an important role in this regard. The legal norm is structured in two paragraphs.

Prevederile articolului 199¹ „Deteriorarea sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural" ocupă un rol central, în acest sens. Norma juridică este structurată în două alineate. Primul alineat statuează că *degradarea* patrimoniului cultural atrage sancțiuni penale sub formă de amendă, privare de libertate sau interzicerea exercitării activității: „Deteriorarea bunurilor de patrimoniu cultural se pedepsește cu amendă în mărime de 850 până la 1350 unități convenționale sau cu închisoare de până la 1 an, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1350 la 3350 unități convenționale sau cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani". În cazul celui de-al doilea alineat, *distrugerea* patrimoniului cultural atrage sancțiuni penale severe, variind de la amenzi substanțiale și detenție până la dizolvarea persoanei juridice: „Distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural se pedepsește cu amendă în mărime de la 3350 la 6350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se sancționează cu amendă de la 6350 la 10350 de unități convenționale, cu (sau fără) lichidarea persoanei juridice".

Studiul de față se axează pe abordarea și interpretarea infracțiunilor stipulate la alin. (1) și (2) din cuprinsul art. 199¹ din Codul Penal al Republicii Moldova.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie relațiile sociale referitoare la starea fizică, utilizarea, valorificarea și protecția juridică a bunurilor culturale mobile, care fac parte din patrimoniul cultural național și internațional.

The first paragraph states that the *degradation* of cultural heritage attracts criminal sanctions in the form of a fine, deprivation of liberty or prohibition of the exercise of activity: "Damage to cultural heritage assets is punishable by a fine in the amount of 850 to 1350 conventional units or by imprisonment for up to 1 year, and the legal entity is punished by a fine in the amount of 1350 to 3350 conventional units or by deprivation of the right to exercise a certain activity for a term of 1 to 3 years". In the case of the second paragraph, the *destruction* of cultural heritage attracts severe criminal sanctions, ranging from substantial fines and detention to the dissolution of the legal entity: "The destruction of cultural heritage assets is punishable by a fine in the amount of 3350 to 6350 conventional units or by imprisonment for 1 to 3 years, and the legal entity is punished by a fine of 6350 to 10350 conventional units, with (or without) the liquidation of the legal entity".

The present study focuses on the approach and interpretation of the offenses stipulated in para. (1) and (2) of art. 199¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

The special legal object of the offense is the social relations relating to the physical condition, use, valorization and legal protection of movable cultural assets, which are part of the national and international cultural heritage.

The material legal object is represented by movable cultural assets that possess cultural value depending on their historical, archaeological, documentary, ethnographic, artistic, scientific, technical, literary,

Obiectul juridic material îl reprezintă bunurile culturale mobile care posedă valoare culturală în funcție de semnificația sau importanța lor istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică, tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică ori epigrafică, determinate de vechimea, unicitatea sau raritatea acestora, fiind create în trecut de către om.

Conform prevederilor menționate în articolul 5 din Legea nr. 280 din 27.12.2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, bunurile mobile constituie două categorii: A. Tezaur (bunuri culturale de valoare excepțională pentru umanitate), B. Fond (bunuri culturale cu valoare deosebită pentru Republica Moldova). Conform normelor de clasare a bunurilor culturale mobile, aprobate prin Ordinul ministrului Culturii din 22.01.2014, bunurile culturale, care nu sunt clasate în categoriile A (Tezaur) și B (Fond), constituie o altă categorie distinctă: C. Patrimoniul mobil comun. Drept urmare, articolul 5 din legea sus-menționată este completat prin includerea categoriei de patrimoniu mobil comun, care vizează bunuri culturale de însemnătate locală, fără o semnificație aparte, cu tipologii comune, eventual, executate în serii mari.

Potrivit art. 4 din Legea nr. 280/2011, sunt stabilite criteriile de clasare în patrimoniul național pentru o gamă diversă de bunuri mobile. Sunt vizate vestigii arheologice, obiecte de cult, opere de artă, arhive și bunuri de importanță tehnică sau istorică, recunoscute pentru valoarea lor documentară sau

cinematographic, numismatic, philatelic, heraldic, bibliophile, cartographic or epigraphic significance or importance, determined by their age, uniqueness or rarity, being created in the past by man.

According to the provisions mentioned in Article 5 of Law No. 280 of 27.12.2011 on the protection of the national movable cultural heritage, movable assets constitute two categories: A. Treasury (cultural assets of exceptional value for humanity), B. Fund (cultural assets of special value for the Republic of Moldova). According to the classification rules for movable cultural assets, approved by the Order of the Minister of Culture of 22.01.2014, cultural assets that are not classified in categories A (Treasure) and B (Fund), constitute another distinct category: C. Common movable heritage. As a result, Article 5 of the aforementioned law is completed by including the category of common movable heritage, which covers cultural assets of local significance, without a particular significance, with common typologies, possibly executed in large series.

According to Art. 4 of Law no. 280/2011, the criteria for the classification in the national heritage are established for a diverse range of movable assets. This concerns archaeological remains, religious objects, works of art, archives and assets of technical or historical importance, recognized for their documentary or artistic value. Their protection is conditional on age thresholds ranging from 50 to 150 years (Tab. 1).

For a good to qualify as the object of the offense provided for in art. 199¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova, it is necessary to fulfill the special

Nr. / No.	Categorii / Categories	Prag de vechime / Age threshold (ani / years)
1.	Bunurile culturale din inventarele cultelor religioase / Cultural goods from the inventories of religious cults	> 50
2.	Obiecte arheologice (recuperate din descoperiri și săpături terestre sau subacvatice; provenite din situri și colecții arheologice) / Archaeological objects (recovered from terrestrial or underwater discoveries and excavations; originating from archaeological sites and collections)	> 100
3.	Elemente provenite din dezmembrarea unor monumente imobile artistice, istorice sau religioase, ce constituie părți integrante ale acestora / Elements resulting from the dismantling of immovable artistic, historical or religious monuments, which constitute integral parts thereof /	> 100
4.	Mozaicuri, desene realizate integral de mână, în orice tehnică și pe orice tip de suport / Mosaics, drawings made entirely by hand, in any technique and on any type of support	> 100
5.	Gravuri originale, stampe, serigrafii și litografii, împreună cu matrițele și primele exemplare imprimate ale acestora / Original engravings, prints, serigraphs and lithographs, together with their molds and first printed copies	> 100
6.	Producții originale de artă statuară sau sculpturi și copiile executate prin același procedeu ca și originalul / Original works of statuary or sculpture and copies made using the same process as the original	> 100
7.	Incunabule și manuscrise, hărți, partituri muzicale, în exemplare individuale sau în colecții / Incunabula and manuscripts, maps, musical scores, in individual copies or in collections	> 100
8.	Cărți, în exemplare izolate sau în colecții / Books, in single copies or in collections	> 100
9.	Arhive și componente ale acestora, de orice tip, în orice tehnică, inclusiv arhivele fono-, foto-, cinema- / Archives and their components, of any type, in any technique, including phono-, photo-, cinema-	> 50
10.	Specimene provenite din colecții de zoologie, botanică, mineralogie, paleontologie sau anatomie / Specimens from zoology, botany, mineralogy, paleontology or anatomy collections	> 150
11.	Bunuri culturale cu semnificație istorică și etnografică / Cultural goods with historical and ethnographic significance	> 50
12.	Bunuri cu semnificație artistică (opere de artă plastică: picturi, sculpturi, desene grafice, desene, gravuri, stampe etc.; opere de artă decorativă și aplicată: mobilier, tapiserii, covoare, piese din sticlă, ceramică, metal, lemn, textile și din alte materiale, podoabe; obiecte de cult: icoane, broderii, orfevrărie, mobilier etc.; proiecte și prototipuri de design; materiale primare ale filmelor artistice, documentare și de animație / Goods with artistic significance (works of fine art: paintings, sculptures, graphic designs, drawings, engravings, prints, etc.; works of decorative and applied art: furniture, tapestries, carpets, pieces of glass, ceramics, metal, wood, textiles and other materials, ornaments; religious objects: icons, embroideries, goldsmithing, furniture, etc.; design projects and prototypes; primary materials of feature films, documentaries and animations	> 50
13.	Bunuri de importanță tehnică: instrumente, instalații, aparataj; echipamente din domeniul științei, echipamente de producție, de uz casnic, cu destinație militară și/sau componente ale acestora / Goods of technical importance: instruments, installations, apparatus; scientific equipment, production equipment, household equipment, military equipment and/or their components	> 50

Nr. / No.	Categorii / Categories	Prag de vechime / Age threshold (ani / years)
14.	Automobile de epocă / Vintage cars	> 75
15.	Instrumente muzicale, inclusiv instrumente populare de autor / Musical instruments, including folk author instruments	> 50
16.	Mărci și efecte poștale, timbre fiscale și analoage ale acestora / Postage stamps and other postal items, revenue stamps and their analogues	> 50
17.	Monede, bonuri, bancnote, hârtii de valoare / Coins, vouchers, banknotes, securities	> 50
18.	Ordine și medalii (cu excepția celor personale, însoțite de legitimațiile de primire a acestora) / Orders and medals (except personal ones, accompanied by their receipts)	> 100

Tab. 1. Lista bunurilor culturale mobile pasibile pentru a fi clasate în patrimoniul cultural național mobil (conform prevederilor Legii nr. 280/2011).
Tab. 1. List of movable cultural assets eligible to be classified as national movable cultural heritage (according to the provisions of Law no. 280/2011).

artistică. Protecția acestora este condiționată de praguri de vechime cuprinse între 50 și 150 de ani (Tab. 1).

Pentru ca un bun să constituie obiectul infracțiunii prevăzute la art. 199¹ din Codul Penal al Republicii Moldova, este necesară îndeplinirea condiției speciale a clasării acestuia și includerii în Registrul patrimoniului cultural național mobil sau, după caz, bunul să fie pasibil de clasare.

În același timp, pot face obiectul juridic material al infracțiunii și bunurile incluse în Registrul patrimoniului cultural național mobil, care se află în proprietatea făptuitorului ori aparțin persoanelor fizice, ca parte a colecțiilor private, nu doar cele provenite din colecțiile de stat (Brînza, Stati 2016, 12-24).

condition of its classification and and of its inclusion in the Register of Movable National Cultural Heritage or, as the case may be, the asset to be subject to classification.

At the same time, the material legal object of the crime may also be the assets included in the Register of Movable National Cultural Heritage, which are owned by the perpetrator or belong to individuals, as part of private collections, not only those from state collections (Brînza, Stati 2016, 12-24).

The objective side of the crime provided for in paragraph (1) of art. 199¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova consists in the action or inaction of damaging the movable cultural property, which

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute în alin. (1) art. 199¹ din Codul Penal al Republicii Moldova, constă în acțiunea sau inacțiunea de deteriorare a bunului cultural mobil, care presupune aducerea acestuia într-o stare fizică ce afectează integritatea ori funcționalitatea sa, fără a exclude definitiv utilizarea conform destinației funcționale și fără a face imposibilă restabilirea lui pe calea restaurării. Concretizăm aici că modul prin care a fost săvârșită acțiunea sau inacțiunea infracțională nu are importanță pentru încadrarea juridică a faptei. Fapta prejudiciabilă constă, astfel, în deteriorarea unui bun cultural clasat sau pasibil de clasare, inclus ori susceptibil de a fi inclus în Registrul patrimoniului cultural național mobil, în una dintre categoriile A (Tezaur) ori B (Fond).

Latura obiectivă a faptei încriminate prin alin. (2) art. 199¹ din Codul Penal al Republicii Moldova, constă în acțiunea sau inacțiunea de distrugere a bunului cultural, urmarea prejudiciabilă fiind producerea rezultatului material constând în încetarea existenței fizice a bunului sau în aducerea acestuia într-o stare în care utilizarea conform destinației funcționale este exclusă definitiv, bunul nefiind susceptibil de restabilire prin restaurare.

Bunul cultural va fi privat de utilitatea sa științifică, fiind, astfel, exclus din circuitul expozițional național și internațional. Această stare anulează, de fapt, perspectivele de evaluare, conservare și valorificare, limitând accesul cercetătorilor la investigarea piesei prin intermediul tehnicilor și procedeelor moderne. Prin urmare, prin distrugerea sau deteriorarea

involves bringing it into a physical state that affects its integrity or functionality, without definitively excluding its use according to its functional destination and without making it impossible to restore it through restoration. We specify here that the manner in which the criminal action or inaction was committed is not important for the legal classification of the act. The harmful act thus consists in damaging a cultural property classified or liable to classification, included or likely to be included in the Register of the National Movable Cultural Heritage, in one of the categories A (Treasure) or B (Fund).

The objective side of the act criminalized by paragraph (2) of art. 199¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova consists of the action or inaction of destroying the cultural property, the harmful consequence being the production of the material result consisting in the cessation of the physical existence of the property or in bringing it into a state in which its use according to its functional destination is definitively excluded, the property not being susceptible to restoration.

The cultural asset will be deprived of its scientific utility, thus being excluded from the national and international exhibition circuit. This state, in fact, cancels the prospects of evaluation, conservation and valorization, limiting the access of researchers to investigate the item through modern techniques and procedures. Therefore, by destroying or damaging the movable cultural asset, not only the interested community (central and local public authorities, specialized institutions, the scientific community) will be deprived of the cultural and scientific value of the antique, but the ordinary citizen himself.

bunului cultural mobil, nu doar comunitatea interesată (autoritățile publice centrale și locale, instituțiile de profil, mediul științific) va fi lipsită de valoarea culturală și științifică a anticarului, ci însuși cetățeanul de rând.

În această ordine de idei, trebuie să menționăm că distrugerea sau deteriorarea bunurilor culturale mobile care nu sunt incluse în cele trei categorii menționate mai sus, dar care fac parte din fondul bibliotecilor și arhivelor, primesc o încadrare juridică pe dispozițiile Codului contravențional al Republicii Moldova. Astfel patrimoniul bibliografic este reglementat în baza prevederilor art. 72 „Încălcarea modului de predare a exemplarelor de depozit, distrugerea sau deteriorarea intenționată a fondului bibliotecilor", pe când deteriorarea și distrugerea documentelor din fondul arhivistic al Republicii Moldova se califică potrivit art. 329 „Distrugerea sau deteriorarea documentelor din Fondul arhivistic".

Faptele de distrugere și deteriorare a bunurilor culturale mobile care fac parte din categoria C se califică drept contravenții, incriminarea operând în temeiul art. 104 „Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor străine" din Codul contravențional al Republicii Moldova ori, după caz, drept infracțiune prevăzută la art. 197 din Codul penal al Republicii Moldova.

Practica judiciară din Republica Moldova reține cauza penală cu nr. 1-29/19, care prezintă deteriorarea a două piese numismatice și transformarea acestora în cercei. Conform informațiilor, pe avers era reprezentat chipul țarului rus Nicolae al II-lea. În opinia noastră,

In this regard, we have to mention that the destruction or damage of movable cultural assets that are not included in the three categories mentioned above, but that are part of the library and archive fund, are legally classified under the provisions of the Contravention Code of the Republic of Moldova. Thus, the bibliographic heritage is regulated under the provisions of art. 72 „Violation of the manner of handing over deposit copies, intentional destruction or damage to the library fund", while the damage and destruction of documents from the archival fund of the Republic of Moldova is qualified according to art. 329 „Destruction or damage of documents from the archival fund".

The acts of destruction and damage of movable cultural property belonging to category C are classified as misdemeanors, the incrimination operating under art. 104 „Destruction or intentional damage of foreign property" of the Misdemeanor Code of the Republic of Moldova or, as the case may be, as a crime provided for in art. 197 of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

The judicial practice of the Republic of Moldova retains the criminal case no. 1-29/19, which presents the damage of two numismatic pieces and their transformation into earrings. According to the information, the face of the Russian Tsar Nicholas II was depicted on the obverse. In our opinion, the goods were damaged by the owner, the prosecution's task was to specify whether the goods were damaged by someone else or by the owner and whether the goods are part of the movable cultural heritage. Therefore, the act met the necessary conditions for the promotion of a

bunurile au fost deteriorate de către proprietar, în sarcina acuzării era să concretizeze dacă bunurile au fost deteriorate de către altcineva ori de proprietar și dacă bunurile sunt parte a patrimoniului cultural mobil. Prin urmare, fapta întrunea condițiile necesare pentru promovarea unei acțiuni penale conform componenței de infracțiune prevăzute de alin.(1) art. 199¹ din Codul Penal al Republicii Moldova. Trebuie să remarcăm că transformarea monedelor în piese de podoabă nu este un caz izolat în istoria patrimoniului arheologic descoperit în Republica Moldova, fiind documentate mai multe precedente (Niculiță 2018, 81, 154, 168) (fig. 1)[1].

Prin definiție, infracțiunea prevăzută la art. 199¹ din Codul Penal al Republicii Moldova, este o infracțiune materială și se consumă din momentul survenirii rezultatului infracțional, când bunul cultural clasat sau pasibil de clasat în Registrul patrimoniului cultural național mobil a fost deteriorat ori distrus.

Latura subiectivă se caracterizează prin vinovăție în formă de intenție directă sau indirectă.

Subiectul infracțiunii este persoana fizică care a atins vârsta de 16 ani; poate fi subiect și persoana juridică (cu excepția autorității publice). Infracțiunea prevăzută la art. 199¹ nu are un subiect special, deoarece pentru a deteriora și a distruge bunurile culturale nu este necesară deținerea unor cunoștințe de specialitate sau nu presupune vreo

[1] Alte cazuri similare au fost identificate în Registrul patrimoniului cultural național mobil (pandantive: F-440, F-441, F-442, F-444, F-450, T-050, T-051; aplici vestimentare: F-443).

criminal action according to the composition of the crime provided for in paragraph (1) of art. 199¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova. It should be noted that the transformation of coins into pieces of ornament is not an isolated case in the history of archaeological heritage discovered in the Republic of Moldova, with several precedents being documented (Niculiță 2018, 81, 154, 168) (fig. 1)[1].

By definition, the crime provided for in art. 199¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova is a material crime and is consumed from the moment of the criminal result, when the cultural property classified or liable to be classified in the Register of Movable National Cultural Heritage has been damaged or destroyed.

The subjective side is characterized by guilt in the form of direct or indirect intent.

The subject of the crime is a natural person who has reached the age of 16; a legal person may also be a subject (except for a public authority). The crime provided for in art. 199¹ does not have a special subject, because in order to damage and destroy cultural property, it is not necessary to have specialized knowledge nor does it require any distinct professional qualification. The reason and purpose of the crime of destruction or damage will be taken into account only after establishing the nature and degree of prejudice of the act, as well as when individualizing the punishment (Chiriță, Pilat 2022, 274).

[1] Other similar cases were identified in the Register of National Movable Cultural Heritage (pendants: F-440, F-441, F-442, F-444, F-450, T-050, T-051; clothing appliques: F-443).

1

2

Fig. 1. Pandantive executate din monede antice și moderne (1 - după Niculiță 2018: 2 - după RPCNM).
Fig. 1. Pendants made from ancient and modern coins (1 - after Niculiță 2018; 2 - after RPCNM).

calificare profesională distinctă. Motivul și scopul infracțiunii de distrugere ori de deteriorare se va lua în considerare doar după stabilirea caracterului și a gradului prejudiciabil al faptei, precum și la individualizarea pedepsei (Chiriță, Pilat 2022, 274).

Concluzii

Patrimoniul cultural al Republicii Moldova este caracterizat printr-un grad sporit de vulnerabilitate și supus frecvent actelor de vandalizare, iar acesta, evident, necesită măsuri eficiente de valorificare și protecție.

În prezent, nu se înregistrează condamnări pentru comiterea infracțiunii prevăzute la art. 199¹ din Codul

Conclusions

The cultural heritage of the Republic of Moldova is characterized by a high degree of vulnerability and is frequently subjected to acts of vandalism, and this, obviously, requires effective measures for valorization and protection.

Currently, there are no convictions for committing the crime provided for in art. 199¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova, and the lack of sentences can be explained by several factors. The responsible authority – the Service for Recording and Circulation of Cultural Property – is a relatively recently established institution, and the Register of National Mobile Cultural Heritage is still in a process of consolidation, although it has been established. At the current stage, individuals

Penal al Republicii Moldova, iar lipsa sentințelor poate fi explicată prin mai mulți factori. Autoritatea responsabilă – Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale – este o instituție constituită relativ recent, iar Registrul patrimoniului cultural național mobil se află încă într-un proces de consolidare, deși a fost instituit. La etapa actuală, persoanele fizice manifestă o reticență moderată în clasarea și înregistrarea bunurilor culturale aflate în proprietatea lor. Atestăm și stadiul incipient al efortului de instruire a organelor de drept cu privire la bunurile culturale, cât și la obiectul infracțiunilor la care sunt supuse acestea. Mai putem indica și lipsa personalului implicat.

Totodată, trebuie să recunoaștem că un număr considerabil de bunuri culturale au ajuns pe teritoriul Republicii Moldova pe căi clandestine, atât în trecut, cât și în prezent, fapt care constituie un impediment suplimentar în procesul de înregistrare. Pentru bunurile de anticariat introduse ilegal în trecut, legislația națională nu prevede în prezent o procedură clară de legalizare și înregistrare a posesiei acestora, chiar dacă ele au fost moștenite de la predecesori.

Prin urmare, ar fi oportună o îmbunătățire a modului de protecție a patrimoniului cultural, precum și aplicarea mai eficientă a legii, iar cetățenii să fie mai bine informați cu privire la importanța conservării și valorificării bunurilor culturale. În contextul integrării europene, prestigiul extern al statului este fidel reflectat de calitatea bunurilor culturale și integrarea lor în circuitele muzeale.

show moderate reluctance in classifying and registering cultural property in their possession. We also attest to the incipient stage of the effort to train law enforcement agencies regarding cultural property, as well as the object of the crimes to which they are subject. We can also indicate the lack of personnel involved.

At the same time, we must recognize that a considerable number of cultural goods have arrived on the territory of the Republic of Moldova through clandestine means, both in the past and in the present, which constitutes an additional impediment in the registration process. For antique goods illegally introduced in the past, the national legislation currently does not provide a clear procedure for legalizing and registering their possession, even if they were inherited from predecessors.

Therefore, it would be appropriate to improve the protection of cultural heritage, as well as more efficient enforcement of the law, and for citizens to be better informed about the importance of preserving and valorizing cultural goods. In the context of European integration, the external prestige of the state is faithfully reflected by the quality of the cultural goods and their integration into museum circuits.

Bibliografie și surse / Bibliography and sources

Brînza, Stati 2016: S. Brînza, V. Stati, Protecția penală a patrimoniului cultural din perspectiva amendamentelor operate prin Legea 75/2016. Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe Sociale" 3 (93), 2016, 12-25.

Chirița, Pilat 2022: V. Chirița, S. Pilat, Delimitarea vandalismului de infracțiunea de deteriorare sau distrugere a bunurilor patrimoniului cultural. Revista Națională de Drept 1 (247), 2022, 271-278.

Niculiță 2018: A. Niculiță, Piese de giuvaiergerie antică din colecțiile Muzeului National de Istorie a Moldovei. Catalog / Древние ювелирные изделия из коллекций Национального Музея Истории Молдовы. Каталог (Chișinău 2018).

RPCNM: Registrul patrimoniului cultural național mobil. Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile. Disponibil: https://secbcm.gov.md/catalog-online?fltr_eq__extra_5=1

***

Dosarul 1-29/19. Sentința Judecătoriei Edineț, sediul Ocnița. Disponibil: https://jed.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/Mjk2ZTY3ZTMtNTc2Zi00ZGNjLTk3N-GItZDRhMzY4ODZlNDA4 (accesat: 05.12.2025).

Codul Contravențional al Republicii Moldova. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153356&lang=ro#

Codul Penal al Republicii Moldova. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149992&lang=ro#

Legea muzeelor nr. 262 din 07.12.2017. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146416&lang=ro#

Legea nr. 75 din 21.04.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=92569&lang=ro

Legea nr. 218 din 17.09.2010 privind protejarea patrimoniului arheologic. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=24109&lang=ro#

Legea nr. 280 din 27.12.2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148798&lang=ro&

Ordinul Ministerului Culturii nr. 09 din 22.01.2014 cu privire la aprobarea actelor normative. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=43543&lang=ro

Artur Cotruță

Centrul de Arheologie „Ion Niculiță",
Universitatea de Stat din Moldova
0000-0003-4082-0356
e-mail: arturcotruta@yahoo.com